

Food
and
Agriculture
Organization
of
the
United
Nations

O le a le Tai'ala mo Amioga Tatau Fa'afaigafaiva?

**O le a le
Tai'ala mo
Amioga Tatau
Fa'afaigafaiva?**

SAMOA

Translated by
Posa A. Skelton and Roseti Tile Imo

FOOD AND AGRICULTURE ORGANIZATION OF THE UNITED NATIONS
Rome, 2001

The designation employed and the presentation of material in this information product do not imply the expression of any opinion whatsoever on the part of the Food Agriculture Organization of the United Nations concerning the legal status of any country, territory, city or area or of its authorities, or concerning the delimitation of its frontiers or boundaries.

ISBN 92-5-904541-X

All rights reserved. Reproduction and dissemination of material in this information product for educational or other non-commercial purposes are authorized without any prior written permission from the copyright holders provided the source is fully acknowledged. Reproduction of material in this information product for resale or other commercial purposes is prohibited without written permission of the copyright holders. Applications for such permission should be addressed to the Chief, Publishing and Multimedia Service, Information Division, FAO, Viale delle Terme di Caracalla, 00100 Rome, Italy or by e-mail to copyright@fao.org

© FAO 2001

O LEA LE TA'IALA MO AMIOGA TATAU FA'AFaIGaFAIVA?

O le Faigafaiva (e aofia ai le fa'aaoga tatauina, fagotaina, fa'amamaina ma teuteuina, ma le maketiina o i'a ma figota) ma fa'atoagaina pe fa'afaiileina o i'a ma figota, e taua tele ona e maua ai meaai, galuega, tupe maua ma le ati'ina'eina o aiga i le lalolagi. O le to'atele o tagata e fa'amoemoe tele i i'a ma figota mo lo latou soifua. Ona o le fa'amoemoega ina ia lava i'a ma figota mai le gataifale mo le auga tupulaga o faimai, o lea e tatau ai i tagata uma o lo'o auai i gaioioina fa'afaigafaiva ona galulue fa'atasi i le fa'asaoina ma le fa'aaoga tatauina o nei alagaoa.

O lea fa'amoemoega ua talia ma lagolago iai sui e ova atu ma le 170 le aofaiga, a le Fa'alapotopotoga Meataumafa ma Fa'ato'aga a Malo Afa'atasi (Food and Agriculture Organisation of the United Nations - FAO) i le taua o lenei tusi Ta'iala mo Amioaga Tatau Fa'afaigafaiva (Code of Conduct for Responsible Fisheries). O le Ta'iala ua tu'uina atu i le faitalia, ae le fa'amalosia, ma ua saunia mo i latou uma o lo'o galulue ma a'afia i faigafaiva po'o le fa'atoagaina o i'a ma figota. Talu ai o le Ta'iala e fai i le faitalia a le tagata, o lea e talosaga atu ai, le taua ona lagolago i ona fa'avae ma manaoga, ma su'esu'e ni auala mafai ma tatau ina ia fa'ataunu'u ai ona fa'amoemoega.

O le Ta'iala o lo'o iai sini, fa'avae ma apoapoaiga na tu'ufa'atasia lea pe tusa ma le lua tausaga sa fa'atalanoaina ai. O sui mai fa'alapotopotoga o lo'o lagolagoina le FAO, fa'alapotopotoga fa'ava-o-malo (Inter-Governmental Organizations), pisinisi faigafaiva ma fa'alapotopotoga tuma'oti mai i malo (Non Governmental Organizations) sa galulue fa'atasi ina ia maua autasiga i le Ta'iala. O le Ta'iala ua mafai ona tula'i mai ona o se autasiga a fa'alapotopotoga 'ese'ese o lo'o auai i le fagotaina ma le fa'atoagaina o i'a ma figota. O lona uiga o le Ta'iala e pei ona fa'atalanoaina ai ni mataupu 'ese'ese e fa'atatau i faigafaiva ma le fa'ato'againa o i'a ma figota, ua malilie ma talia e le tele o atunu'u o le lalolagi.

O malo e ao ona galulue fa'atasi ma pisinisi faigafaiva aemaise le au fagogota ina ia fa'atinoina fa'amoemoega o le Ta'iala. O le galuega a le FAO e fesoasoani ma lagolago i malo ma e o lo'o auai i ati'ina'e

faigafaiva, aua e le mafai e FAO ona latou fa'atinoina fa'amoemoega faigafaiva i totonu o malo tuto'atasi ona o pulega ma 'ai'aiga tatau e pei ona fa'avaeina ai malo tuto'atasi.

O le fa'atinoina o fa'amoemoega a le Ta'iala e mafai ona fa'ataunu'uina pe a malilie se malo e tu'uaofiaina i totonu o galuega fa'asolo po'o tu'utu'uga fa'afaigafaiva a le malo, pe fa'aaoga e lagolago i tulafono faigafaiva a le malo. Ona e taua ona lagolago uma tagata i nei galuega fa'asolo ma tulafono e ala mai i le Ta'iala, o lea e tatau ai i le malo ona fetu'utu'una'i ma le au fai pisinisi faigafaiva ma isi fa'alapotopotoga o lo'o auai i galuega faigafaiva ina ia maua ai le so'ofa'atasiga o manatu. E le gata i lea, e taua i le malo ona fa'alototeleina tagatanu'u ma aufai pisinisi o lo'o auai i galuega faigafaiva ina ia latou faia ni a latou tusitusiga laiti lagolago i le Ta'iala. O nei tusitusiga laiti lagolago o se tasi lea o auala e mafai ai ona fa'ateleina le malamalama i le aoga o le Ta'iala.

O le fa'amoemoega o lenei tusi ina ia fa'amatala ma fa'amalamalama atili ni vaega o le Ta'iala i se auala po'o ni fa'amatalaga faigofie. E iai se fa'amoemoega o fa'amatalaga o lo'o tusia i lenei tusi o le a fa'ateleina ai le malamalama o tagata i manaoga ma mataupu ua tusia i le tusi Taiala Mo Amioga Tatau Fa'afaigafaiva, ma ia fa'alototeleina ai tagata e fa'atino manaoga o le Ta'iala i totonu o so'o se pisinisi faigafaiva. O lenei tusi laiti e le'o le Ta'iala tutonu lea, ae e lagolago e fa'amatala nisi o vaega o le tusi Ta'iala Mo Amioga Tatau Fa'afaigafaiva i se auala faigofie.

O le Ta'iala Mo Amioga Tatau Fa'afaigafaiva ua mae'a ona fa'aliliuina i gagana e lima: Arapi, Saina, Iglisi (gagana fa'aperetania), Falani ma Sepaniolo. E le gata i lea ua mae'a foi ona fa'aliliuina i nisi gagana e aofia ai Alapania (Albanian), Koroesia (Croatian), Esitonia (Estonian), Farasi (Farsi), Siamani, Aisalani (Icelandic), Initonesia (Indonesian), Italia, Sapani (Japanese), Polisi (Polish), Lusua (Russian), Sinalesi (Sinhalese), Solovenia (Slovenian), Tamili (Tamil), Taialani (Thai), ma Tikerina (Tigrina). O nei tusitusiga o lo'o maua lea i le ofisa a le FAO.

A mana'omia nisi fa'amatalaga po'o se kopi o le Ta'iala Mo Amioga Tatau Fa'afaigafaiva, fa'afeso'otai le ofisa a le FAO pe'a mafai ona

fa'aoga le initaneti (internet):

<http://www.fao.org/fi/agreem/codecond/codecon.asp>

Pe fa'afeso'otai: The Chief of Service, FIPL/Fisheries Department, Food and Agriculture Organization, Viale delle Terme di Caracalla, 00100 Rome, Italy.

E taua ona e fa'aailoa atu le gagana o lo'o e mana'omia (e pei o le gagana fa'a Arapi, Saina, Igilisi, Falani pe Sipaniolo).

Uputomua

Ina ia mautinoa le lava ma lelei o i'a ma figota mai le sami mo le augatupulaga i le lumana'i, o lea ua fa'amamafa ai i le Ta'iala Mo Amioga Tatau Fa'afaigafaiva le galulue fa'atasi o atunu'u ma tagata uma o lo'o auai i galuega faigafaiva ma fa'ato'againa o i'a ma figota, ina ia latou fesoasoani e puipei ma fa'asao nei alagaoa aemaise latou nofoaga. E taua i tagata uma o lo'o auai i galuega faigafaiva ona latou taumafai e fa'atumau pea le tele o i'a ma figota e mafai ona fa'aogaina i le taimi nei aemaise se vaega aua le lumana'i. O lenei taumafaiga e ta'ua fa'aperetania o le *maximum sustainable yield*. O lona uiga o fuafuaga fa'afaigafaiva e tatau ona fa'avaeina ma saunia i se va'aiga alumamao mo le fa'atuputeleina pea o i'a ma figota, ma ia mafai ona fa'asao pea lea alagaoa ina ia maua mai pea meaai aemaise le fesoasoani i atunu'u tau atia'e fa'afaigafaiva.

O le autu tonu o le Ta'iala Mo Amioga Tatau Fa'afaigafaiva, o le fesoasoani atu lea i atunu'u e atina'e ma fa'aalualu i luma le tulaga fa'afaigafaiva ma le fa'atoagaina pe fa'afailleleina o i'a ma figota, ina ia fa'amalieina nei sini autu.

O ati'ina'e faigafaiva lelei e mana'omia ai tupe aemaise le tomai ma le poto-masani, o nei mea e tele i na le'o maua i atunu'u tau atia'e aemaise ai lava atumotu laiti. O lo'o u'una'i e le Ta'iala fa'alapotopotoga a malo afa'atasi, e pei o le FAO, e fesoasoani i atunu'u tau atia'e i galuega fa'afaigafaiva ma le fa'atoagaina o i'a ma figota.

E iai fo'i fautuaga mai i le Ta'iala i ni auala e mafai ai ona fa'agaioi tatau galuega fa'afaigafaiva, aemaise auala e fa'atino ai le fagotaina o i'a ma figota. Ua fa'atalanoaina fo'i e le Ta'iala galuega tatau mo le fa'atoagaina pe fa'afailleleina o i'a ma figota, aemaise le a'afiaga o le

gataifale i galuega o lo'o faia i le matafaga; fa'apea fo'i le teuina ma fa'amamaina o i'a ma figota, ma le fa'atauina atu. O le lagolago so'otauau o atunu'u uma i galuega fa'afaigafaiva ua fa'ataua tele lea e le Ta'iala.

O le Ta'iala na te le'o fa'atonuina le au fagogota, po'o se malo, pisinisi faigafaiva ma fa'alapotopotoga i ni auala e tausia ai fa'avae ua tusia. O le mafua'aga lea ua saunia ai e le FAO ni tusitusiga lagolago e fa'amalamalama ai le tele o mataupu o lo'o i totonu o le tusi Ta'iala Mo Amioga Tatau Fa'afaigafaiva. O le aoga o nei tusi lagolago e fa'amalamalama atili i le au fagogota, aufai pisinisi faigafaiva ma e o lo'o auai i le va'aiga o nei alagaoa mai le gataifale, auala e tatau ona uia aua le fa'ataunu'uina o sini autu o le Ta'iala.

O le Pulea ma le Fa'agaioioina o Galuega Faigafaiva

O le Ta'iala o lo'o tusia lea ma se fa'amoemoega o lo'o manino lelei ni tu'utu'uga, 'ai'aiga ma tulafono a atunu'u e patino tonu lea i le pulea ma le fa'agaioioina o galuega fa'afaigafaiva. O nei tu'utu'uga po'o 'ai'aiga ma tulafono e tatau ona saunia e afua mai i manatu a e o lo'o galulue i galuega fa'afaigafaiva, e pei o le au fagogota, aufai pisinisi faigafaiva, fa'alapotopotoga e va'aia le si'osi'omaga ma nisi o lo'o fia auai.

Ona o alagaoa mai i le gataifale e maua uma e atunu'u tuaoi, e tatau ai i atunu'u 'ese'ese ona galulue fa'atasi e fa'asao ma fa'aaoga tatau nei alagaoa, o lea e faimanatu ai le Ta'iala e fa'avae se fa'alapotopotoga fou fa'ava o malo, pe fa'amalosia se fa'alapotopotoga o lo'o i ai i le taimi nei ina ia mafai ona fesoasoani i le fa'ataunu'uina o nei fa'amoemoega. O le galulue fa'atasi o tagata uma o le auga tonu lea e mafai ai ona fa'atino fa'amoemoega o le Ta'iala e pei ona fa'atalanoaina i se taimi ua mavae. O fa'agaioioina a se fa'alapotopotoga fa'ava o malo o lea fa'atalanoaina autele lea i totonu o lenei tusi.

E taua tele i pisinisi faigafaiva ona galulue i ni fa'agaioioina fa'afaigafaiva manino ma lelei, ma tausisi tulafono fa'atuina, ma ia malamalama ma tausisi tagata o lo'o galulue i nei pisinisi i nei tu'utu'uga.

O tu'utu'uga fa'afaigafaiva e ao ona iloiloina ina ia fa'aaititia ai le

fa'aleagaina o le si'osi'omaga, aemaise le fa'aitiitia o le fa'ataugaina o alagaoa, ma ia mafai ona teu fa'alelei i'a ma figota ina ia umi ona lelei. E taua i le au fagogota ona fa'amauina a latou galuega faifaiva. E tatau ona iai ni tulafono faigafaiva a le malo ina ia mafai ona fa'asalaina e ua solitulafono. O fa'asalaga e fua lea i le malosi o le tulafono ua solia, e pei o se sala tupe pe o le se'ia o le laisene pisinisi fagota pe a matuia se tulafono ua solia.

A'o lei faia ni tu'utu'uga mo le fa'aleleia o galuega fa'afaigafaiva e iai ni mataupu taua e tatau ona su'esu'e muamua. O ia mataupu e a'afia ai tupe fa'aalu ma tupe maua mai i pisinisi faigafaiva, ma le a'afiaga o le si'osi'omaga aemaise aiga ma tu ma aganu'u.

E tatau i malo ona fa'aogaina su'esu'ega fa'asaientisi o lo'o maua i le taimi nei aemaise ituaiga faigafaiva fa'aaganu'u ma le malamala fa'aaganu'u, i le sauniuniga o fa'agaioioina fa'afaigafaiva. A fa'apea e le'o maua ni su'esu'ega fa'asaientisi i le taimi nei, e tatau i le malo ona fa'a'ete'ete i tu'utu'uga e pei o le aofa'iga o i'a ma figota e tatau ona fagotaina, ma le laiti o i'a e fa'ataga ona fagotaina.

E taua tele le auai o tagata fagogota ma fa'alapotopotoga faigafaiva e fa'atalanoaina ma fa'ailoa atu o latou manatu i mataupu faigafaiva. E taua foi ona ave se avanoa i tagata o lo'o ola faamoemoē i i'a ma figota mai le gataifale aua le soifua lelei o latou aiga. E tatau i atunu'u ona galulue e a'oa'o ma fa'ailoa atu i tagata fagogota ma e o lo'o gafa i le fa'atoagaina ma le fa'afailleina o i'a ma figota, ina ia mafai ai ona maua se fesoasoani e saunia ma fa'atino ai tu'utu'uga aua le fa'asaoina o i'a ma figota mo le taimi nei ma le lumanai.

I le fia puipuia o le tamaoaiga mai le gataifale, e taua ona fa'asa le fa'aogaina o fana i'a, ava o'ona ma isi ituaiga faigafaiva le talafeagai.

E tatau i malo ona latou fa'atagaina na'o va'a fagota ua iai laisene e fagota i o latou gataifale po'o ogasami. Na'o ituaiga faigafaiva fa'ataga e tatau ona fa'aaoga e va'a fagota, ma e tatau ona tausisi ma usitai i ni taiala po'o tulafono fa'atuina a le malo.

Ina ia fo'ia le so'ona fagotaina o gataifale (so'ona fagota le mafaufau ona tula'i mai ai lea o le fa'aitiitia o i'a ma figota mo le lumanai), e tatau ona fa'atupula'aina se fuainumera mo va'a fagota. E le gata i lea e taua le malamalama i ituaiga meafagota fou ma su'esu'e auala

latou te afaina ai le si'osi'omaga, ae le'i fa'aaogaina. O ituaiga faiva aemasie meafagota, e tatau ona saunia ma fa'aoga lelei ina ia fa'aitiitia ai le fa'ama'ima'u o alagaoa. O meafagota e tatau ona fa'aaoga lelei ina ia fa'aitiitia ai le pueina o nisi meaola e le'o mana'omia. O faiva ma meafagota le talafeagai e tatau ona fa'asaina.

O oloa e fa'aaoga i luga o va'a, e tatau ona fa'aaoga ma se manatu ini auala e fa'aitiitia ai le tele o lapisi. E tatau i le auva'a ma pule o va'a fagota ona faia tu'utu'uga e fa'aitiitia ai le tele o lapisi ma le fa'aleagaina o le si'osi'omaga.

E tatau i atunu'u ona fai ni ta'iala e fesoasoani ai e fa'aitiitia ai le so'ona fa'aalu atu o kasa leaga aemaise kasa e fa'aleaga ai le osone (ozone) e pei ona maua i totonu o pusa 'aisa o lo'o fa'aaoga i luga o va'a fagota. O nei kasa e le tatau ona toe fa'aaogaina.

O si'osi'omaga taua e aofia ai toga togo, augutu o vaiatafe ma vaimagalo, le aloalo ma le a'au e taua ona puipuia ma fa'asao. E taua ona saunia ni fuafuaga tatau e mafai ona fa'atino pea tupu mai ni fa'alavelave fa'afuasei e fa'aleagaina ai alaga'oa o lo'o fa'amoemoe iai mai i le gataifale.

Va'a ave Fu'a Atunu'u

E ao i atunu'u ona fai ni pepa fa'amaonia e tauave e va'a fagota e fa'ailoa atu ai le pasia o nei va'a e fagotaina ogasami a nisi atunu'u. E tatau ona i ai fa'ama'umauga a ia atunu'u i va'a fagota uma nei ua mafai ona 'asa ogasami a isi atunu'u mo fagotaga.

O atunu'u fai fu'a (po'o atunu'u e mafai ona lesitala ai va'a fagota latou te tauaveina fu'a a ia atunu'u e fagotaina ai ogasami a isi atunu'u) e tatau ona latou su'esu'e nei va'a fagota, ina ia pasia e fa'atino galuega fa'afaigafaiva aemaise o le iai o se inisiua a le va'a. E taua ona fa'ailogaina le va'a ma meafaigaluega aemaise meatotino o le va'a ina ia ogatasi ma pasia le malosi pei ua fa'ata'atia i tusitusiga a malo tuto'atasi ma isi atunu'u. O ni fa'amatalaga e uiga i se fa'alavelave fa'afuase'i e afaina ai se auva'a mai se atunu'u ese, e taua ona logo ma ave nei fa'amatalaga i se sui o le malo a le ua afaina.

Atunu'u fai uafu

O atunu'u fai uafu e tatau ona fai ni latou 'ai'aiga e su'esu'e ai va'a fagota ese pea ulu mai i le uafu, ae vagana ai va'a ua ulu mai ona o se fa'alavelave fa'afuase'i, e siaki pe sa fa'ataunu'u fagotaga tatau. O atunu'u fai uafu e tatau ona latou galulue fa'atasi ma atunu'u (fai fu'a), pea talosaga mai atunu'u fai fu'a e fia su'esu'e se va'a fagota pea masalomia ua solia fa'avae ma 'ai'aiga o le laisene.

O uafu ma vaega o le sami e taula ai va'a e tatau ona malu puipuia ai va'a fagota i nei nofoaga. Ia iai se vaega o le uafu e mafai ona fai ai galuega e fa'aleleia ai le va'a, aemaise se vaega e mafai ona fa'atau ai i'a. E tatau fo'i ona maua faleta'ele ma vai mama e mafai ona fa'aoga e le aufaifaiva.

Ati'ina'e fa'atoagaina po'o le fa'afailleleina o i'a ma figota

O le manatu autu i ati'ina'e i'a ma figota ia puipuia o latou ola ina ia fa'ateleina ai le tamaoiga e maua, ae taua lava le fa'aitiitia o le a'afiaga o i'a ma figota tupufua.

O le si'osi'omaga, e pei o vai, matafaga, po'o le 'ele'ele e le na'o le tasi se tagata e fa'aaogaina ma e tele latou aoga. Ina ia fo'ia ni fa'afitauli e alia'e mai i le fa'aaogaina o ia si'osi'omaga e tagata toatele, e taua ona fai 'ai'aiga ma fuafuaga lelei e fa'asoasoa ai le fa'aaogaina o nei si'osi'omaga.

E tatau i malo ona faia ni 'ai'aiga ina ia mautinoa le lelei pea o le tamaoiga e maua mo tagatanu'u ma ia fa'aitiitia le fa'aleagaina o lea tamaoiga mai ni a'afiaga mai ati'ina'e fa'atoaga o i'a ma figota. Ia tatau foi ona fai ni su'esu'ega e sa'ilili ai le tulaga o le si'osi'omaga mai a'afiaga i ati'ina'e fa'atoaga o i'a ma figota. E le gata i lea e tatau foi ona su'esu'e ma fa'amaumau ituaiga manuia po'o fetalaisa, aemaise mea'ai o lo'o fafaga ai i'a ma figota o le fa'atoaga. O le fa'aaogaina o vaila'au ma fuala'au o'ona ma vai malolosi i le ati'inae fa'atoaga, e tatau ona fa'aitiitia ma fa'aeteete le so'ona fa'aaogaina ne'i afatia ai le si'osi'omaga. E taua tele le puipuia o mea e gaosia mai i ati'inae fa'atoaga.

Ne'i a'afia ni tuaoi aemaise atunu'u latalata ane i ni ati'inae fa'atoaga i'a ma figota, e taua ona fa'atalanoaina ma fai se maliliega muamua ae le'i amataina lea ati'ina'e, ina ia fa'aitiitia ai le ulua'i atu o manu fou i totonu o le si'osi'omaga a ia atunu'u. Ina ia fa'aitiitia fa'ama'i e maua mai i i'a ma figota fou, e tatau i atunu'u uma ona fesufia'i ma saunia ni 'ai'aiga e puipuia ai i'a ma figota ia o lo'o fa'aaoga i ati'ina'e faigafaiva. I le saunia o ati'inae fa'atoaga, e tatau i atunu'u ma le aufai pisinisi faigafaiva ona su'esu'e ni auala e mafai ai ona fa'atupula'aina ai numera o i'a ma figota ua fa'aitiitia pe ua mauagata.

Tu'ufa'atasiga o galuega Faigafaiva ma gaiioiga e puipuia ai le gataifale

Ae le'i faia se fa'aiuga i ni gaiioiga o se si'osi'omaga (e pei o le 'ele'ele, vai ma le sami), e taua tele on felafolafoa'i manatu o tagata uma aemaise e o lo'o fa'aaogaina ia vaega o le siosiomaga, ina ia gatasi ma malilie uma i fuafuaga le a fai.

A fa'apea e to'atele tagata o lo'o fa'aaogaina se vaega o le si'osi'omaga, e tatau ona fai ni 'ai'aiga tatau, e malilie uma ai tagata e fa'aaoga, ina ia fa'aitiitia ai ni fevesiaiga. A tula'i mai ni fa'aitauli e tatau ona fa'atalanoaina ma fa'afo'iaina i ni auala agamalu ma tamali'i. E le gata i lea, o atunu'u e soa tuaoi e tatau ona galulue fa'atasi mo le puipuina ma le fa'asaoina o le tamaoaiga mai le gataifale.

Fa'amamaina ma teuina o i'a ma figota ma tiute tauave i le sauniga mo le fa'atau atu i le maketi

E tatau i atunu'u ona faufautua pea i ona tagata le taumafaina o i'a ma figota aua le soifua maloloina, ma e taua foi i le malo ona va'aia na'o i'a ma figota lelei e taumafa e ona tagata. Ia iai ni tulafono ma fa'avae e mafai ona fa'amalosia ina ia mautinoa le lelei ato'atoa o i'a ma figota e fa'atau atu. Ia avea nei tulafono ma fa'avae e taofia ai pisinisi fa'aletonu ma le pelogia o le mamalu o le au fa'atau. Ia tatau i atunu'u ona galulue fa'atasi e fai ni 'ai'aiga ma ni a'oa'oga e fa'amaonia ai le lelei ma le tumama o pisinisi faigafaiva ma e o lo'o auai i galuega fa'afaigafaiva.

O galuega uma e pei o le fa'amamaina, feavea'iina ma le teuina o i'a ma figota e taua ona fai i ni auala e fa'aitiitia ai le fa'aleagaina o le

si'osi'omaga. E taua foi ona fa'aitiitia le vave leaga o i'a ma figota e amata mai i le taimi sa maua ai. O meaola e le'i fa'amoemoe e fagotaina ua maua i se faiva e taua ona taumafai e fa'aaoga lelei. O meafaigaulega e pei o vai ma laupapa o lo'o fa'aaoga i le fa'amamaina o i'a ma figota e tatau ona fa'amama ma fa'aaoga lelei. O galuega fa'apisinisi alumia ma lelei le tupe maua e tatau ona fesoasoani malosia iai aua o le lelei fo'i lea o tupe maua mai mo le aufaifaiva.

O tulafono fa'avae mo le puipuia o i'a ma figota, aemaise meataumafa e gaosia mai i i'a ma figota, e tatau ona manino le tusiina ma ia ono tutusa ma fa'avae ma tulafono fa'ata'atitia i va o atunuu. O tulafono fa'avae ma fa'ata'atitia e mafai ona toe lagalaga ma sui ina ia talafeagai ma manaoga a tagatanu'u. E taua tele ona felafolafoa'i manatu a tagata uma, aemaise pisinisi faigafaiva ma le malo ina ia atoa le maliliega i suiga o nei tulafono fa'avae. A o'o i le taimi o le a suia ai tulafono fa'avae a se atunu'u, ia tatau i lea atunu'u ona logo atu ona tuaoi i nei suiga, ina ia maua ai se avanoa e latou te lagolago mai ai.

E taua le te'eina ma fa'asaina pisinisi o lo'o fagotaina i'a ma figota ua fa'aitiitia latou numera pe ua mauagata, ma e tatau fo'i i atunu'u uma ona lagolago le fa'asaina ma le tete'eina o nei pisinisi aua le fa'asaoina o nei i'a ma figota. O pisinisi faigafaiva e tatau ona fuafua lelei a latou galuega ina ia fesoasoani i galuega e tau fa'asao ai i'a ma figota aua le lava o le tamaoaiga i le taimi nei aemaise le lumana'i.

Su'esu'ega (Fa'asalenitisi) Fa'afaigafaiva

E ao i atunu'u uma ona latou amanaia polokalame ma 'ai'aiga fa'afaigafaiva lelei o lo'o fa'avae i su'esu'ega fa'asalenitisi. O le mafua'aga tonu lea e tatau ai i atunu'u ona fa'atu ni matata galuega su'esu'e faigafaiva, ma fesoasoani e 'ao'ao tamaiti aoga ma au talavou ina ia maua le tomai e fesoasoani ai i 'ai'aiga mo le fa'aleleia o galuega faigafaiva. E ao i fa'alapotopotoga fa'ava o malo ona fesoasoani i nei taumafaiga, ae fa'apitoa lava se fesoasoani mo atunu'u tau ati'ina'e ma atumotu laiti.

I le faia o su'esu'ega fa'asalenitisi e tatau i atunu'u ona va'ava'aia lelei le tulaga o i'a ma figota aemaise o latou nofoaga, ma va'ai pe o

iloa ni suiga. Ia fai fo'i ni su'esu'ega ma fa'amaumauga i ituaiga meafagota ma latou a'afiaga i i'a ma figota aemaise ni a'afiaga o le si'osi'omaga. O nei su'esu'ega e aoga tele pe a o iai se fa'amoemoe e fa'aaoga nei meafagota fou po'o se ituaiga faiva fou aua le ati'ina'eina o pisinisi fa'afaigafaiva i totonu o le atunu'u. E taua fo'i ona su'esu'e ma fai ni fa'amaumauga i tu ma aganu'u aemaise sue'su'ega i le maketiina o ituaiga faiva eseese.

E taua ona auai ma lagolago fa'atasi atunu'u uma i su'esu'ega fa'afaigafaiva. E taua tele le usitaia o tulafono ma 'ai'aiga faigafaiva a le atunu'u o lo'o faia ai su'esue'ga. O faigafaiva ma fa'aiuga o su'esu'ega fa'asaenitisi e tatau ona tu'u atu i fa'alapotopotoga fa'ava o malo ma atunu'u o lo'o mana'omia lenei fesoasoani.

Felagolagoma'i i va o atunu'u uma

Ua manino le lelei o mea e maua pea galulue fa'atasi fa'alapotopotoga faigafaiva fa'ava o malo ma atunu'u uma. O 'ai'aiga fa'afaigafaiva o lo'o fa'aaoga e se atunu'u e tatau ona tai tutusa ma 'ai'aiga a se isi atunu'u pea fa'apea e tutusa ituaiga faiva o lo'o fai ai. O le felagolagoma'i a fa'alapotopotoga fa'ava o malo e maua ai auala e mafai ona fo'ia ai ni fe'ese'esega e tula'i mai i va o malo. A tula'i mai fevesiaiga, ia sailia ma lagolago ni auala filemu e fo'ia ai nei fa'afitauli.

E tatau i Fa'alapotopotoga Faigafaiva a va o malo ona su'eina ni auala e mafai ai ona maua tupe mai gaioloiga faigafaiva, galuega fa'asao, aemaise le su'esu'eina fa'asaienisi mai io latou sui. E le gata i lea e tatau ona auai sui o fa'alapotopotoga faigafaiva a atunu'u i totonu o Fa'alapotopotoga Faigafaiva a va o malo.

O le a le uiga o nei mea uma?

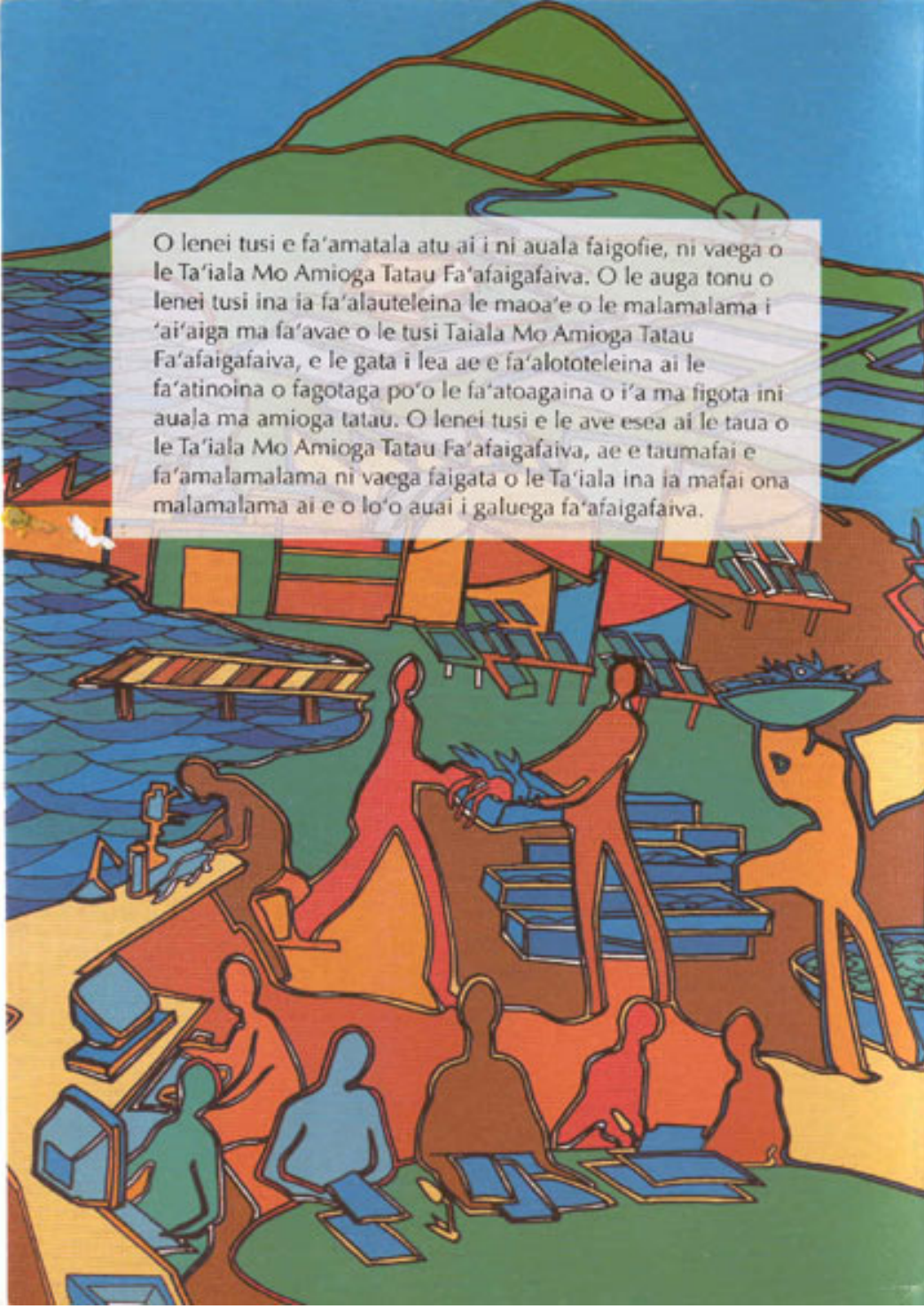
O i'a ma figota e mafai ona selesele i tausaga uma pea poto le fa'atautaia a atunu'u, ma fa'aaoga amioga tatau i galuega faigafaiva. E fa'apea foi ati'inae fa'atoaga po'o le fa'afailleina o i'a ma figota, e taua ona fa'amuumua ati'inae e le afaina ai le si'osi'omaga aua o nei taumafaiga e taua tele mo mafutaga fa'aaiga aemaise le tamaoaiga o atunu'u.

A fa'apea e fa'atinoina ma tausisi e tagata maliega ma fautuaga

o lo'o tusia i le Ta'iala Mo Amioga Tatau Fa'afaigafaiva, e mautinoa le lava totoe o i'a ma figota mo le taimi nei aemaise mo le augatupulaga faimai. Ua iai se manatu o le augatupulaga i le taimi nei e tatau ona latou fa'aaoga fuafua alagaoa mai le gataifale ma ia aua ne'i fa'aitiitia le numera o i'a ma figota e mafai ona maua mo le augatupulaga faimai.

E taunapa pea le Ta'iala Mo Amioga Tatau Fa'afaigafaiva i atunu'u ma o latou tagatanu'u e fai 'ai'aiga ma tu'utu'uga lelei e fesoasoani ai i le ati'ina'eina o faigafaiva, ina ia fa'aalualu pea i luma le tamaoaiga e maua ai. E le taumate o 'ai'aiga ma amioga tatau e fai o lea selesese ai ni iuga lelei pei o le fa'aalualu i luma pea o le tele o i'a maua, ma o le a tele fo'i le tamaoaiga e maua ai, e le gata i le lava o meataumafa ae tele fo'i se vaega tupe e maua.

Afai e felagolagomai atunu'u uma e fai amioga tatau mo le fa'alelei o galuega fa'afaigafaiva e mautinoa le lava o alaga'oa mo augatupulaga o i le lumana'i. O le fa'amoemoega a le FAO ua fa'ateleina lou malamalama i lenei tusi, ma o le a avea au galuega fai ma amioga tatau e fesoasoani ai i le ati'ina'eina ma le fa'agaioioina o faigafaiva ma fa'atoaga i'a ma figota.

O lenei tusi e fa'amatala atu ai i ni auala faigofie, ni vaega o le Ta'iala Mo Amioga Tatau Fa'afaigafaiva. O le auga tonu o lenei tusi ina ia fa'alauteleina le maoa'e o le malamalama i 'ai'aiga ma fa'avae o le tusi Taiala Mo Amioga Tatau Fa'afaigafaiva, e le gata i lea ae e fa'alototeleina ai le fa'atinoina o fagotaga po'o le fa'atoagaina o i'a ma figota ini auala ma amioga tatau. O lenei tusi e le ave esea ai le taua o le Ta'iala Mo Amioga Tatau Fa'afaigafaiva, ae e taumafai e fa'amalamalama ni vaega faigata o le Ta'iala ina ia mafai ona malamalama ai e o lo'o auai i galuega fa'afaigafaiva.